

Spremljanje proizvodnosti prašičev, VIII. del

Uredili:

prof. dr. Milena Kovač, znan. sod. dr. Špela Malovrh

Za vsebino in jezikovno pravilnost prispevkov so odgovorni avtorji.

Izdajo monografije so podprli Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
Priznana rejska organizacija za prašiče
in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko.

Izdajatelj:

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko,
Enota za prašičerejo

Prelom in priprava za tisk:

Špela Malovrh

Oblikovanje:

Špela Malovrh

Ilustracije:

Maja Murn, Anita Ule

Tisk:

Grafex d.o.o.

1. izdaja

Naklada 300 izvodov

Domžale, 2012

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

636.4.082.4(082)

SPREMLJANJE proizvodnosti prašičev. – 1. izd. – Domžale :
Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Enota za prašičerejo,
2003–<2012>

Del 8 / uredili Milena Kovač in Špela Malovrh ; [ilustracije Maja Murn,
Anita Ule] . – 2012

ISBN 978-961-6204-58-3 (zv. 8)

1. Kovač, Milena, 1957–

125585152

Predgovor

Pred kratkim sem v roke dobila knjigo z naslovom *Pig signals: look, think and act*, kar bi po mojem mnenju v prevodu pomenilo *Prašičja sporočila: opazuj, razmišljaj in ukrepaj*. Iz uvoda so mi bile vseč tri stvari. Prvič, da sta ekonomika in management na farmi pomembna, a brez strokovnosti tehničnega vodje oziroma rejca na področju živinorejskih znanj ne bo uspešna nobena farma. Drugič, rejec se mora naučiti premišljeno opazovati živali in si kot Sherlock Holmes zastavljati tri vprašanja: (1) kaj vidim, (2) zakaj se je to zgodilo ter (3) kaj to pomeni. Tretjič, omenjena knjiga ni zgolj za branje, temveč je knjiga za uporabo.

Upam, da je za rejce uporabna tudi naša knjižica, ki jo tudi tokrat sestavlja enajst prispevkov, ki obravnavajo rejsko in selekcijsko delo pri prašičih, dotaknili pa smo se tudi drugih tem. Začetna prispevka sta genetska, eden govori o zanesljivosti napovedi plemenskih vrednosti pri velikosti gnezda ter pri pitovnih lastnostih v preizkusu mladic, medtem ko drugi ovrednoti pomen maternalnega genetskega vpliva pri velikosti gnezda. Svinje imajo boljšo zanesljivost napovedi po več prasitvah, medtem ko merjasci dosežejo solidno zanesljivost z vsaj 50 potomkami, ki so prasile. Pri zanesljivosti napovedi pri lastnostih v preizkusu mladic je najpomembnejša velikost primerjalnih skupin, tudi pri teh lastnostih potrebujejo merjasci za solidno zanesljivost vsaj 50 preizkušenih potomk. Genetsko tematiko zaokrožujemo s prispevkom o uporabnosti prašiča kot biomedicinskega modela za študij humanih bolezni, saj nam je po fiziologiji in dovzetnosti za določene bolezni močno podoben. Četrty prispevek prikazuje način, kako lahko rejec samostojno presoja svoje rezultate z linije klanja s postavljenimi standardi. Vpliv starosti in genotipa na vsebnost skatola v maščevju merjascev obravnava naslednji prispevek. Skatol je snov, ki naj bi bila v veliki meri odgovorna za neprijeten vonj mesa merjascev. Zaznavanje vonja po merjascu je bila tema senzorične analize v šestem prispevku. Ocenjevalci večje vsebnosti skatola v vzorcih niso zaznali kot značilnejši vonj po merjascu. Za prašičerejce je predelava na domu lahko zanimiva dopolnilna dejavnost, za porabnike pa so zanimivi tradicionalni izdelki s čim manj aditivi, tako smo en prispevek posvetili tematiki aditivov v mesnih izdelkih. V Sloveniji PRRS v kombinaciji z drugimi težavami povzroča veliko gospodarsko škodo, zato brez prispevka o PRRS ne gre. Tokratni prispevek govori o naravni prekužitvi kot možnosti eliminacije virusa iz črede. V devetem prispevku avtorji podrobno opisujejo potrebna rejska opravila v prasilišču, ki so jih razdelili na vsakodnevna in periodična. Sledi prispevek, ki rejce nagovarja k beleženju podatkov v vzreji in pitanju. Če rejec rezultatov svoje reje ne pozna, si pri izboljšanju ne more pomagati ne sam, še manj pa mu lahko pomaga strokovnjak. Zadnji prispevek bo predstavljal, kako je pravilna vzreja mladic pomembna za doseganje dobrih rezultatov pri velikosti gnezda in tudi življenjski prireji.

Upamo, da bo branje zanimivo, saj prinašamo bralcem nekaj znanja iz tuje literature in nekaj rezultatov domačih raziskav. Tudi tokrat so pri pripravi sodelovali kolegi veterinarji. Avtorji prispevkov bomo veseli povratnih informacij, pa tudi pobud za teme v prihodnji številki.

dr. Špela Malovrh

Kazalo

1	Vključitev maternalnega genetskega vpliva pri velikosti gnezda	5
1.1	Uvod	6
1.2	Material in metode	7
1.3	Rezultati in razprava	9
1.3.1	Komponente variance	9
1.3.2	Napovedi plemenskih vrednosti	12
1.4	Zaključki	15
1.5	Viri	15
2	Zanesljivost napovedi plemenskih vrednosti pri velikosti gnezda in pitovnih lastnostih mladic	17
2.1	Uvod	18
2.2	Material in metode	18
2.3	Rezultati in razprava	20
2.3.1	Zanesljivost pri velikosti gnezda	20
2.3.2	Zanesljivost pri lastnostih v preizkusu mladic	24
2.4	Zaključki	28
2.5	Viri	28
3	Prašič kot modelni organizem za študij bolezni	29
3.1	Uvod	30
3.2	Kronološki pregled	30
3.3	Prednosti prašiča kot biomedicinskega modela	31
3.4	Zaključki	33
4	Primerjava rej s postavljenimi standardi za rezultate mesnatosti na liniji klanja	37
4.1	Uvod	38
4.2	Material in metode	38
4.3	Rezultati z razpravo	39

4.3.1	Masa trupov na liniji klanja	39
4.3.2	Povezava med maso trupov in mesnatostjo	43
4.3.3	Delež mesa	44
4.3.4	Cenovno ovrednotenje	45
4.4	Zaključki	46
4.5	Viri	46
5	Vpliv genotipa in starosti merjascev na vsebnost skatola v hrbtnem podkožnem maščobnem tkivu	49
5.1	Uvod	50
5.2	Material in metode	51
5.2.1	Vzorci	51
5.2.2	Laboratorijske analize	52
5.2.3	Statistična obdelava	52
5.3	Rezultati in razprava	53
5.3.1	Razlike v vsebnosti skatola med genotipi	53
5.3.2	Vpliv starosti	55
5.4	Zaključki	57
5.5	Viri	58
6	Senzorična analiza hrbtne podkožnega maščobnega tkiva merjascev	61
6.1	Uvod	62
6.2	Material in metode	63
6.2.1	Vzorci	63
6.2.2	Senzorična analiza	63
6.2.3	Ocenjevalni list za določanje merjaščevega vonja	64
6.2.4	Statistična obdelava	65
6.3	Rezultati in razprava	65
6.4	Zaključki	68

7	Aditivi in njihova uporaba v mesnih izdelkih	71
7.1	Uvod	72
7.2	Splošno o aditivih	72
7.3	Glavne značilnosti aditivov v mesnih izdelkih	74
7.3.1	Anorganski aditivi	74
7.3.2	Organski aditivi	76
7.3.3	Sol	77
7.3.4	Voda	78
7.4	Mesni izdelki in aditivi	78
7.5	Sklepi	81
8	Eliminacija prašičjega reprodukcijskega in respiratornega sindroma (PRRS) z naravno prekužitvijo	83
8.1	Uvod	84
8.2	PRRS virus v Sloveniji	84
8.3	Zaščita	84
8.4	Zapora	84
8.5	Biovarnostne zahteve	84
8.6	Diagnostika	85
8.7	Naravna prekužitev	85
8.8	Sklepi	85
8.9	Viri	86
9	Rejska opravila v prasilišču	87
9.1	Uvod	88
9.2	Ureditev prasilišča in čiščenje	88
9.3	Opravila v prasilišču	89
9.3.1	Dnevna opravila	90
9.3.2	Periodična opravila	93
9.4	Urniki opravil	99
9.5	Zaključki	100
9.6	Viri	101

---

10 Skupinsko spremljanje priraje tekačev in pitancev	103
10.1 Uvod	104
10.2 Material in metode	104
10.3 Rezultati	105
10.3.1 Označevanje skupin v vzreji in pitanju	105
10.3.2 Dogodki in tokovi podatkov v času vzreje, predpitanja in pitanja	106
10.4 Zaključki	113
10.5 Viri	116
11 Vpliv vzreje mladic na velikost gnezda pri svinjah	117
11.1 Uvod	118
11.2 Material	119
11.2.1 Dnevni prirast po letih in osnovna statistika	119
11.2.2 Statistični model za analizo vpliva dnevnega prirasta in debeline hrbtne slanine na velikost gnezda na farmi	122
11.3 Rezultati in razprava	123
11.3.1 Vpliv dnevnega prirasta in debeline hrbtne slanine na farmi	123
11.3.2 Vpliv dnevnega prirasta in debeline hrbtne slanine na kmetijah	125
11.4 Zaključki	127
11.5 Viri	127